

ФІЛОСОФІЯ АБСУРДУ І ПРОБЛЕМА РЕСЕНТИМЕНТУ

Ратушний О.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Горячковська Г.М.

Харківський національний університет радіоелектроніки

61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел. (057) 702-14-65

e-mail: d_philosophy@nure.ua

The progress of civilization, which leads to the widening of the gap between the spiritual and the material, to the detriment of human individuality and even to the threat of the destruction of humanity, actualize the inexhaustible theme of philosophical thought – the theme of the absurdity of existence. Insult as a modern social phenomenon is a consequence of the emergence and extinction of the great ideologies of the twentieth century. The disappearance of social institutions, the destruction of moral and ethical norms deprive a person of the internal horizons of morality.

Досягнення цивілізації, що ведуть до збільшення прірви між духовним і матеріальним, до пошкодження індивідуальності людини і навіть до загрози знищення людства актуалізують невичерпну тему філософських роздумів – тему абсурдності існування. Питання про сенс життя намагалися розв'язати ще за часів Сократа і навіть раніше. Вагомим підсумком дослідження проблеми абсурдності буття вважають здобутки представників некласичної філософії ірраціоналізму, зокрема А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, Л. Шестова, А. Камю та ін.

Будь-яка людина приходять до точки неповернення, коли усвідомлює абсурд світу й, або зрікається цього і живе далі цикл за циклом як механізм, або усвідомлює і кидає виклик, як Сізіф. А. Камю точно відображає структуру внутрішнього світу людини. «Досконалість має бути досягнуто!» – людина продовжує нескінченну гонитву за ідеалом. Недосяжність досконалості породжує почуття гніву, людина бунтує [1].

Ще Ф. Ніцше зазначав, що людина все менше і менше прагне до чогось, стає ледачою, «м'якою», не здатною змусити себе. Тем не менш, очікує отримати все і відразу, не докладаючи жодних зусиль, і якщо це не відбувається, ображається, впадає у відчай, звинувачує у всьому інших, не шукаючи проблему в собі. Так індивідуум втрачає себе: характер, самовладання, і бажану розсудливість. Відчуваючи пристрасть, людина руйнує себе, адже пристрасть, по суті – це самозабуття. У пристрасті міститься прагнення насолоди; звернене назовні воно може перетворитися в огиду, ресентимент. Душевна незадоволеність звертається назовні і шукає ціль для виплеску ресентименту – Іншого, якого можна визначити причиною власної незадоволеності [2]. М. Шелер визначав ресентимент як «самоотруєння душі», що виникає внаслідок систематичного заборони на вираження певних душевних рухів і афектів, спровокованих реакцій жаги та імпульсу помсти, ненависті, злоби, заздрості, ворожості,

підступності. Ресентимент є певною деформацією цінностей через утримання від сатисфакції [3].

Людина втрачає здатність штовхати свій камінь, цілеспрямовано шукати власний шлях, долати перешкоди і в цьому знаходити задоволення. Не перейматися питанням «навіщо», нездатність ставити цілі на завтра, позбавлення амбіцій та напружених зусиль характеризує останню людину за Ф. Ніцше. Вона віддається волі коротких і швидкоплинних пристрастей, рухається лише потребою до чуттєвого володіння, до присвоєння і споживання. Угамування цієї спраги лише розпалює нові пристрасті і вічне невдоволення. Щастя високої напруги волі, подолання великої перешкоди, прихованої в самій людині, в її потребі побороти відразу останній людині не відомо.

Ресентимент як сучасне суспільне явище є наслідком народження і згасання великих ідеологій ХХ століття. Зникнення громадських інститутів, руйнування морально-етичних норм позбавляє людину внутрішніх обривів моральності. За пророцтвом Ф. Ніцше, людина як поняття, як переживання, як ідеал і в той же час реальність намагається зірвати маску культури, моральної дисципліни, закономірності, цивілізації. Особа, що виявилася під цією маскою, майже не відає сорому за своє «занадто людське». Вимогливість стає сильнішою, живиться переконаннями, бажаннями, почуттями і ресентиментом. Це робить занадто людську сутність небезпечною, загрозливою [4].

У наш час гонитва за ідеалом яскраво представлена у царині споживання і нав'язування суперництва, де зрощується ілюзія переваги і прагнення досконалості. Запекле вічне прагнення, напруга сил настільки значимі самі по собі, що результат зусиль девальвує. Але сучасний Сізіф повинен усвідомити, що існування жереба не означає безнадійність, і навчитися творчому, активному, вольовому способу життя. Сенс існування – в нескінченному подоланні недосконалості, зокрема, власної свідомості. Сізіф не знає презирства. Він долає своє почуття протесту, небажання і демонструє гідність; і гідність його настільки велика, що стає чеснотою, здатної обдаровувати.

Перелік посилань

1. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. – Политиздат, 1990. – 415 с. – (Мыслители XX века). – С. 24 – 100.
2. Ницше Ф. Человеческое, слишком человеческое: Книга для свободных умов. / Пер. с нем. С. Франка. – СПб.: Издательский дом Азбука-классика, 2007. – 384 с.
3. Шелер М. Ресентимент в структуре моралей. / Пер. с нем. А. Н. Малинкина. – СПб.: Наука, Университетская книга, 1999. – 231 с.
4. Шаап С. Человек как мера. Учение Ницше о ресентименте. – Київ: «Видавництво Жупанського», 2008. – 208 с.